

Statsråd Vidar Helgesen
Klima- og miljøverndepartementet
Postboks 8130 Dep
0030 Oslo

Nedre Vats, 26.2.2016

Miljødirektoratets Industridivisjon, behandling av forurensningssituasjonen i Vats- og Yrkesfjorden

Det vises til tidligere brev til Klima- og miljøverndepartementet (KM) fra Raunes Fiskefarm AS (RF) vedrørende situasjonen rundt AF Decom sitt anlegg for opphugging av oljeinstallasjoner på Raunes i Vatsfjorden.

Som meddelt tidligere er det RFs oppfatning at Miljødirektoratets Industridivisjon (MDI) opptrer i strid med god forvaltningsskikk ved at det grunnleggende kravet til forsvarlighet ikke er oppfylt. MDI har i sin løpende saksbehandling unnlatt å ta i betraktning anførsler og dokumentasjon som er gjort tilgjengelig for direktoratet, og som man ikke kan unnlate å ta i betraktning i sin saksbehandling hvis kravet til forsvarlighet og føre-var prinsippet skal oppfylles. MDI kommer normalt med generelle påstander, og svarer ikke spesifikt på de punkter som RF har tatt opp. Vi har redegjort for dette i våre tidligere brev.

I brev fra statsråd Tine Suntoft til RF av 9.7.2014 og 14.10.2015 viser man til MDIs oppfølging av saken, uten å ta stilling til at MDI ikke har basert seg på all tilgjengelig informasjon i saken. Man bruker MDIs argumentasjon for å forsvare tidligere håndtering av saken, uten å gå konkret inn på RFs anførsler. Etter RFs oppfatning er denne håndteringen i strid med god forvaltningsskikk og grunnlovens paragraf 112.

Det blir i brevet av 9.7.2014 fra Tine Suntoft hevdet at overvåkingen av opphuggingsvirksomheten er utformet spesifikt til AF Decoms virksomhet som kilde til forurensning, og har større omfang enn en enkelt undersøkelse til NIFES, samt at det er flere grunner til at prøvene ikke er helt sammenlignbare blant annet pga. sesongvariasjoner og hvilket år prøvene er tatt.

Denne tilbakemelding fra departementet bygger åpenbart på input fra MDI og viser med tydelighet at departementet selv ikke har gått inn i denne forurensningssituasjon slik som måtte kunne forventes. Som ny ansvarlig statsråd på dette feltet anmodes det om at du vurderer saken på nytt, og denne gangen med nye opplysninger som igjen underbygger at MDI ikke opptrer i overensstemmelse med det grunnleggende føre-var prinsippet i norsk forurensningsrett.

Når RF fremlegger bevis for forurensning så gjør MDI ingenting for å undersøke om RFs bevis har noe for seg, isteden brukes stor energi for å forsøke å avvise våre fakta. MDI kommer med løsrevne påstander, grove forenklinger og positivt uriktige påstander.

RF har i klage til Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi (NENT) over Norsk institutt for Vannforskning (NIVA) undersøkelser om forurensningssituasjonen rundt AF Decoms virksomhet på Raunes gitt en utførlig fremstilling og dokumentasjon om hvordan undersøkelsene er gjennomført. NENT har i sin saksbehandling også anmodet MDI om uttalelser. Idet MDI reservasjonsløst bygger sin oppfatning om forurensningssituasjonen på NIVAs uttalelser og konklusjoner, er det ikke til å komme fra at MDI selv blir gjenstand for vurdering fra NENTs side. NENT har i sine bemerkninger også kommentert MDIs opptreden i denne saken, som ikke kan oppfattes som annet en alvorlig kritikk mot MDI. MDIs opptreden blir ekstra anskueliggjort når MDI deretter kritiserer NENTS saksbehandling og konklusjoner. Nærmere om dette nedenfor.

Når MDI skal avvise fakta ovenfor presse og omverden forøvrig prøver de å få det til å se ut som fakta kan være noe det kan være uenighet om. Når vi for eksempel bemerker at det er 90 % forskjell mellom NIVAs og NIFES sine PCB målinger uttaler MDI til pressen at det er ikke noe særlig forskjell mellom NIVA og NIFES tall – på tross av tallenes klare tale. Når MDI sammenligner Vatsfjorden, som inntil opphuggingsvirksomheten startet var upåvirket av industriell forurensning, med andre fjorder, sammenligner de ikke med tilsvarende upåvirkede fjorder, men de sammenligner med industrifjorder som har vært utsatt for forurensning gjennom årtier. Det som sammenlignes er irrelevante og vitenskapelige fakta blir ganske enkelt ikke kommentert. Med andre ord, MDI hevder at «jorda er flat».

Det foreligger nå så mange undersøkelser og faglige utredninger fra ledende akademisk hold i Norge og Danmark om forurensningssituasjonen som følge av opphuggingsvirksomheten til AF Decom, som avviker fra den oppfatning som MDI har gjort seg, som de øverst ansvarlige forurensningsmyndigheter ikke lenger bare kan ignorere.

Vi har oppsummert og dokumentert dette i vårt brev til NENT av 12.8.2015. Dette brevet og øvrig korrespondanse og dokumentasjon i denne klagesaken finner dere på dropbox:

<https://www.dropbox.com/sh/b8gosr79xuz9hpf/AADUkCRJwB-hyGaR1wyzuogha?dl=0>

Vi skal utdype våre bemerkninger ytterligere:

1) MDIs argumentasjon og NIVAs overvåkingsprogram

Siden Raunes Fiskefarm (RF) har brukt store resurser på å kartlegge det som skjer ved AF Decoms base på Raunes i Vats reagerer vi sterkt på det som MDI har hevdet til KM og andre etater (blant annet Riksrevisjonen). Som et eksempel på MDIs håndtering kan det vises til MDIs brev til Riksrevisjonen av 17. mars 2014, på side 5 og 6. I brevet hevder MDI ting som er positivt uriktig. Det er riktig at MDI har satt strenge krav til virksomheten, men MDI har i samarbeid med bedriften

lagt opp til et miljøovervåkningsprogram som bort i mot ikke forteller noe som helst om hvilke miljøgifter som slippes ut fra baseområdet. Det eneste som blir kontrollert er utslipp via utslippsledningen til renseanlegget.

NIVA har påtatt seg å overvåke basert på disse kriteria som er fastsatt av MDI og AF Decom.

Det er ikke uenighet om at det er naturlig kvikksølv og svovel i olje og gass brønnene, og at disse elementene reagerer med hverandre når oljen utvinnes pga. temperatur og trykk endringer. Det dannes da kvikksølvulfid som legger seg som belegg i produksjons rør og utstyr. Dette belegget kalles scale og må prosesseres i store mengder ved avfallsanleggene på land.

Største kvikksølv kilde på basen til AF Decom er kvikksølvulfid og kvikksølvulfid er derfor selvsagt også den største mulige forurensnings kilde av kvikksølv fra basen.

Problemet er at overvåkningsprogrammet har flere fundamentale feil. De 4 viktigste feilene er:

- 1) Luftutslipp blir definert som «diffuse» og blir ikke kvantifisert.
- 2) Programmet detekterer ikke utslipp av kvikksølvulfid.
- 3) Programmet kvantifiserer ikke utslipp fra anlegget, unntatt fra utslippene fra renseanlegget.
- 4) Kvikksølvulfid er ikke analysert på korrekt måte.

Det må stilles spørsmål om dette beror på uvitenhet fra MDI, AF Decom eller NIVA, eller om det er gjort bevisst for å skjule de virkelige utslippene av årsaker vi ikke vil spekulere i.

Overvåkningsprogrammet er ikke utformet spesifikt for å detektere AF Decoms virksomhet som kilde til forurensning, *men slik vi har vist og dokumentert i brevet til NENT, og vi i korthet vil forklare nedenfor, mer designet for ikke å oppdage forurensning fra AF Decom.*

Som dere ser når dere leser NIVAs svarbrev til NENT av 2.12.2015 så vil ikke en gang NIVA ta ansvar for programmet, men sier at det er Miljødirektoratet som sammen med AF Decom har designet programmet, NIVA har bare utført det som var spesifisert. Videre sier NIVA at de var de første til å fastslå spredning av kvikksølv via luft. NIVA konstaterer også at kvikksølvnivået i Vatsfjorden har steget via blåskjell undersøkelser.

Selv om vi har gjort alle parter (NIVA, MDI og AF Decom) kjent med de ovennevnte forholdene nå i fire år, er det ikke gjort annet fra NIVA, MDI og AF Decoms side enn å forsøke å bortforklare realitetene. Spesielt MDI har gått svært langt i å forsøke å tilbakevise de faktiske forhold, men på faglig feilaktig grunnlag. Det er ikke tilstrekkelig at MDI uttrykker uenighet uten at deres oppfatning underbygges på et faglig grunnlag, hvilket MDI overhodet ikke har gjort (utover å vise til "intetsigende" postulater).

Analyse metode:

Fordi AF Decom og NIVA har brukt uriktig analysemetode for detektering av kvikksølv-sulfid vet hverken AF Decom, NIVA eller MDI hvor mye kvikksølv-sulfid som er i scalen som er fjernet fra produksjonsutstyret via høytrykksspyling, eller i støvet på anleggsområdet. I det hele tatt har man ikke oversikt over hvor mye kvikksølv som egentlig er behandlet på basen.

De Standard «analysepakker» som blir tilbudt av forskjellige analyseselskapene er basert på en salpetersyre/H₂O₂ oppløsning som ikke gir en fullstendig og korrekt analyse av kvikksølv-sulfid. Kvikksølv-sulfid løses ikke i salpetersyre eller hydrogenperoksid, men en må bruke kongevann. Derfor tilbyr analyseselskaper en egen analyse metode for å påvise kvikksølv i kvikksølv-sulfid holdige prøver.

Det er kun de aller minste kvikksølv-sulfid partikler og andre løselige kvikksølvsalter som er til stede som sikkert blir analysert ved standard analysen.

Når RF fikk analysert en konkret prøve av støvet på anleggsområdet til AF Decom med riktig metode viste kvikksølv innholdet seg å være 436% høyere enn ved standard analysen.

Utslipp til sjø:

I NIVAs miljøanalyse for AF Decom har de et stort program for analyse og overvåking av biota, dvs. fisk, krabbe og blåskjell.

Deteksjon:

AF Decom har lov til å slippe ut 40g kvikksølv til sjø pr. år.

Dette programmet har ikke følsomhet til å detektere et utslipp på 40g. Sannsynligvis ville et utslipp på flere kilo ikke kunne bli detektert selv om utslippet var i form av en kvikksølvforbindelse som opptas i biota.

Opptak:

Kvikksølv-sulfid tas ikke opp i biota, men vil passere rett gjennom tarmkanalene på biotaen. Et utslipp av kvikksølv-sulfid vil derfor ikke bli detektert i biota **uansett størrelse** på utslippet.

Hele MDIs argumentasjon faller på dette punktet alene; du kan ikke måle noe som ikke blir tatt opp i det du skal måle.

Metylering:

Dessverre vil ikke kvikksølv-sulfid forbli kvikksølv-sulfid når det kommer ut i sjøen. Da starter en metylerings prosess som gjør at kvikksølv-sulfidet blir endret fra et uorganisk mindre giftig salt til et giftig metylkvikksølv og det ekstremt giftige dimetylkvikksølvet. Denne prosessen kan skje raskt i

nano partikler, men vil normalt ta fra 5 til 30 år og er avhengig av flere faktorer som blant annet partikkelstørrelse, oksygenholdighet, bakterie innhold etc. Metylert kvikksølv tas opp i biota, i fisk både i kjøtt og lever.

Dette nevner ikke NIVA i sine årlige rapporter.

Rapportene til NIVA gir derfor ikke et riktig bilde av forurensningssituasjonen. NIVA rapporterer om den årlige forurensningssituasjonen ved å vise til en forurensningstilstand i sjøen samme år. Det er utviklingen av kvikksølv i organene i sjøen som er den relevante forurensningsbetraktning, som verken NIVA, AF Decom eller MDI legger til grunn i sine vurderinger og konklusjoner. Som det er dokumentert gjennom både NIFES sine målinger er blant annet kvikksølvforurensningen i Vatsfjorden i løpet av de siste årene kommet på nivå med de mest forurensede fjorder i Norge.

AF Decom hevdet ved sitt første «offisielle» kvikksølvutslipp i brev av 4.7.2006 til forurensningsmyndighetene (Bilag 36 i vårt brev til NENT) at «kvikksølvulfid er en stabil forbindelse som ikke vil gjøre skade på havbunnen». Dette er helt villedende uttalelser som forurensningsmyndighetene åpenbart ikke hadde kompetanse til å vurdere riktigheten av.

AF Decom har senere i 2015 erkjent at kvikksølvulfid blir metylert på havbunnen, blant annet i forklaring i rettssak for Gulating lagmannsrett og i "folkemøte" i Tysvær.

At metyleringen skjer er uansett et etablert vitenskapelig faktum. Dette har vi redegjort for i flere brev til MDI og også til departementet med vedlagt dokumentasjon fra ledende vitenskapelig hold. På tross av denne kunnskap er det ingen kommentarer fra verken AF Decom eller MDI om at rapportene fra NIVA ikke bygger på adekvat vurderingsgrunnlag om den faktiske forurensningssituasjon i Vatsfjorden. Og departementet har så langt vi kan registrere kun lagt til grunn de oppfatninger de får fra MDI.

NIVA kan altså, ved bruk av biota, ikke si noe om hvor mye kvikksølv som har gått ut i Vatsfjorden.

Støvflukt:

NIVAs miljøovervåkningsprogram av støvflukt er også beheftet med store mangler. Kvikksølv utslipp har skjedd og skjer på flere måter hos AF Decom på Raunes. Blant annet som støv og gass utslipp ved skjærebrenning og kvikksølvholdig støvutslipp fra arbeidsflaten pga. vind og vær, uhellsutslipp etc.

NIVA har ikke en metode i overvåkningsprogrammet som kvantifiserer utslipp via luft. MDI påla AF Decom å måle disse giftutslippene ved fornyet utslippstillatelse i 2013 med en metode som ikke forteller noe om giftutslippene. Denne metoden er utviklet til måling av steinstøv fra bergverks industri og ikke til måling av giftutslipp. MDI har altså pålagt bedriften en metode som ikke viser aktuelle utslipp av eks. kvikksølv damp eller kvikksølvholdig støv.

MDI valgte denne metoden, selv om de basert på informasjon fra RF måtte vite at denne ikke var egnet til å kartlegge giftutslippene via luft. Det virker for oss som MDI med hensikt valgte denne metoden for fortsatt å kunne skjule bedriftens utslipp.

Professor Henrik Skov ved Aarhus Universitet har klart uttrykt, ved sin befarings på Raunes, at det på ingen måte er holdbart å måle de luftbårne kvikksølvutslippene på denne måten.

Målingene skjer nå ved at det er satt opp en bøtte i en viss avstand fra forurensningskilden for å samle opp støv og partikler. For å bruke en metafor: Dette ville vært som MDI valgte å bruke denne bøtta til å måle luftkvalitet og annen forurensning fra bilparken i Bergen. Siden innholdet i bøtta indampes og forvaskes for deretter å analyseres (NS4852:2010) vil denne metoden fjerne de fleste forurensninger, det meste av kvikksølvet vil fordampe og de organiske gifter vil forkalles. Siden MDI pga. bøtte målingene hevder at det ikke er giftutslipp fra AF Decoms base, kunne MDI like godt hevdet at det ikke er forurensning fra biltrafikken i Bergen.

Vitenskapelige målinger av kvikksølv eller andre gifter gjennom gass og støvflukt er derfor ikke utført.

NIVA sier likevel i sin årsrapport av 2014:

«NIVAs miljøovervåking ved AF Miljøbase Vats viser at virksomhetens utslipp til sjø i 2014 var innenfor gjeldende utslippstillatelse og uten betydning for forurensningstilstanden i fjordmiljøet utenfor basen»

NIVA konkluderer altså med at AF Decom holder seg innenfor sine utslippsgrenser uten å ha belegg for dette, og basert på de miljøundersøkelser som de har utført.

Vi vil i denne sammenheng vise til NIVAs egen unnskyldning i sitt brev til NENT av 2.12.2015 om hvorfor de ikke utfører sine målinger på en faglig tilfredsstillende måte: NIVA unnskylder seg blant annet med at de ikke får tilstrekkelig betalt, at dette ikke er forskning men kun overvåking, at det er AF Decom og MDI som bestemmer hvorledes NIVA skal overvåke og at alt til syvende og sist er oppdragsgivers ansvar.

Denne redegjørelsen fra NIVA er i seg selv oppsiktsvekkende og reiser flere spørsmål av utrednings/forsknings etisk karakter. Poenget her er imidlertid at NIVA ansvarlig-gjør MDI og AF Decom for sin egen utilstrekkelighet i forbindelse med dette oppdraget. Dette er forhold som vi har tatt opp en rekke ganger med alle berørte parter, herunder også overfor departementet – uten at noe skjer. MDI lar virksomheten og undersøkelsene fortsette som før uten å ta i betraktning de mange innsigelser om både metode, vurderinger og resultater som MDI er gjort oppmerksom på en rekke ganger.

RFs undersøkelser, bla. utført av NIFES i 2013 og 2014, sammenholdt med NIVAs undersøkelser fra 2009 viser at kvikksølvinnholdet i Vatsfjorden har økt år for år. Dette blir bortforklart fra MDIs side med at forurensningen her ikke er verre her enn i andre industrifjorder. MDI har også anført at

kvikksølvet er «langtransportert» fra den andre siden av Nordsjøen, kommer fra lastebiler, kommer fra andre steder, etc. Problemet er at Vatsfjorden, fra ikke å være forurenset, nå i løpet av noen få år er blitt av de mest forurensete fjorder i landet. Det er utenkelig at «langtransportert» kvikksølv som er tilnærmet konstant pr m² over hele landet skulle konsentrere seg og falle ned nærmest basen på Raunes i Vats og det er ikke sannsynlig at det kommer mer kvikksølv fra lastebiler her enn andre steder. Vi har kommentert MDIs forsøk på å forklare forurensningssituasjonen i Vatsfjorden og vist til at forklaringene ikke er faglig holdbare, uten å ha fått noen tilbakemelding. MDIs gjentatte og håpløse forsøk på å bortforklare resultatene til Bioforsk er godt beskrevet og dokumentert i RFs brev til NENT.

Siden NIVAs undersøkelser gir et feilaktig bilde av virkeligheten, blir dette ekstra galt når de feilaktige resultatene igjen blir brukt som grunnlag for NIVAs konsekvensanalyse av 15.1.2013 i forbindelse med søknad om opphugging også ute i Yrkesfjorden. De såkalte «maksimale uhellsutslipp mengder» som er oppgitt av AF Decom er derfor faglig uholdbare og altfor lave.

Vi kan igjen vise til brevet fra AF Decom til Fylkesmannen i Rogaland av 4.7.2006 (Bilag 36 i vårt brev til NENT) som viser hva som skjer, utslipp av over en ½ kg kvikksølv i stort sett i løpet av 4. kvartal 2005 når driften på basen foregikk uten renseanlegg. Utregningen av kvikksølvutslippet i dette brevet er basert på nedbør data over hele året, mens det var dobbelt så høy nedbør i 4. kvartal 2005 som resten av året, noe som gjør at utslippet oppgitt i brevet er feil og blir følgelig nærmere 1kg kvikksølv. I konsekvensanalysen for opphugging i sjø, som selvsagt **vil foregå uten renseanlegg**, har AF Decom i NIVAs konsekvensanalyse oppgitt 0,1g kvikksølv som maksimalt uhells utslipp.

Under opphuggingen av Statfjord C lastebøye ble et olje utslipp oppdaget av RF. Oljeutslippet ble først benektet av AF Decom, men etter hvert måtte de innrømme utslippet og tok ut mer en 4.000 liter olje fra bøyen. Likevel og selv om konsekvensanalysen for opphugging i sjø ble laget samtidig som dette skjedde og ferdiggjort rett etterpå, har AF Decom i NIVAs konsekvensanalyse oppgitt maksimalt oljeutslipp totalt på alle måter til 237liter. Dertil er en slik lastebøye betraktelig mindre enn de konstruksjoner det her er tale om å hugge opp.

Selv om uhellsutslippene generelt er altfor lave, er det i samme konsekvensanalyse oppgitt av AF Decom at «Maksimalt uhellsutslipp av Transformatorolje, inneholdende PCB, er 10 liter». Dette kan alene stå for et utslipp på 8.5kg ren PCB. NIVA konkluderer feilaktig i konsekvensanalysen når de sier at dette vil bli tatt opp av oljelenser. Dette er ikke mulig da PCB oljer har en egenvekt fra 1.2 til 1.6kg/liter, og dermed synker.

Mattilsynets grense for PCB i lever i fisk er 250 ganger mindre enn for Kvikksølv. (200ug/kg PCB henholdsvis 50mg/kg Hg)

8.5kg PCB er sannsynligvis tilstrekkelig til å skade til å gjøre det ulovlig å selge fisk fra hele Vindafjord bassenget. Vi har fått opplyst at det fiskes villfisk enkelte år for NOK 600mill/pr år, og at det produseres mer enn NOK 1milliard/pr år av oppdretts fisk i Vindafjord bassenget. Dersom man legger til grunn selv NIVAs tallstørrelser kan vi altså stå overfor en ikke upåregnelig

forurensningssituasjon med hensyn til PCB av betydelige dimensjoner og med betydelige konsekvenser. At MDI selv ikke har "fanget opp" dette forhold og selv gitt anbefaling til søknaden uttrykker at MDI selv ikke har faglig kompetanse til å vurdere forurensningsrisikoen.

Ved «14. september 2013 utslippet» ble det oppdaget at avrenningen fra 1/3 del av arbeidsområdet hadde gått urensset rett ut i sjøen. (Atså et tilsvarende utslipp som beskrevet i brevet fra AF Decom om utslippet i 4. kvartal 2005 (Bilag 36 i vårt brev til NENT) .

«14. Septemper utslippet» har sannsynligvis pågått helt siden renseanlegget ble tatt i drift i 2009. At dette medførte store kvikksølvtutslipp prøver også MDI å tilbakevise basert på AF Decoms egenrapport, selv om Vindafjord kommunes analyse av sjøvannet utenfor utslippsstedet bekrefter et kvikksølvinnhold 3000 ganger høyere enn i vanlig sjøvann. Dette er et godt eksempel på hvordan MDIs kontrollfunksjon ikke fungerer, men istedenfor å kontrollere forsøker å frikjenne forurensere.

Vi formoder at departementet i sin høringsuttalelse om denne utvidede opphuggingsvirksomheten til også å gjelde i sjø, avgitt til Kommunal og fornyingsdepartementet, har bygget på innspill fra MDI.

2) NENTs behandling av klagen mot NIVA

Som nevnt har vi beskrevet det som har skjedd på Raunes i detalj i vårt brev av: 12.8.2015 til NENT.

NENT har bedt om kommentarer fra RF, NIVA og MDI i vurderingen av saken. NENT har i brev av 20.1.2016 avgitt uttalelse i saken, jfr. vedlagte brev: NENTs hovedkonklusjoner er følgende:

- NENT mener saken aktualiserer spørsmål knyttet til roller og ansvar i oppdragsforskning generelt og overvåkingsprogrammer spesielt. NENT mener videre det må være NIVAs oppgave som kunnskapsinstitusjon og bruke sin kompetanse til å påpeke eventuelle mangler i programmet.
- NENT etterlyser en refleksjon fra MDI over sin egen rolle. Overvåkingsprogrammet er utviklet i samarbeid med AF Decom, og MDI skal i neste omgang basere seg på og formidle kunnskapen som produseres.
- Prinsippet om åpenhet tilsier åpenhet om mulige interessekonflikter og at forskere og forskningsinstitusjoner bestreber seg på å gjøre forskningsrapporter tilgjengelig innen rimelig tid. Åpenhet er særlig viktig i et prosjekt som dette, fordi spørsmål knyttet til virksomheten i høyeste grad også angår offentligheten, er det helt vesentlig at sider ved virksomheten og miljøovervåkingen ikke holdes skjult eller dekkes over.
- Forskere, så vel som forvaltning, bør ta hensyn til usikkerheten i de vurderinger som gjøres. Komiteen stiller spørsmål om hvordan det tas høyde for usikkerhet i miljøovervåking i forvaltningen.
- Komiteen savner at MDI uttrykker en aktiv rolle til hva føre-var prinsippet innebærer i praksis. Ut fra føre-var prinsippet mener komiteen det er MDIs oppgave som forvaltningsorgan er å undersøke alternative kunnskapspåstander fra relevante studier.

Konklusjonene er i realiteten en klar kritikk av NIVAs miljøovervåkingsprogram, og en klar kritikk av

MDIs håndtering av saken. MDI kritiseres for at man ikke har brukt de alternative undersøkelser som grunnlag for en vurdering av om det er kunnskapsmangler på feltet som kan avbøtes, og de mener det er betenkelig at MDI ikke svarer på relevante spørsmål fra RF.

RF mener at NENT sine konklusjoner klart viser store svakheter i MDIs oppfølging av NIVAs overvåkingsprogram.

MDI har i brev til NENT av 9.02.2016 kommentert NENT sine uttalelser. Blant annet stilles det spørsmål om en forskningsetisk komite, som vurderer forskningsetiske spørsmål, vurderer og kritiserer offentlige etaters myndighetsutøvelse.

Det er tydelig at MDI prøver å heve seg over kritiske spørsmål. Etter RFs oppfatning burde MDI i stedet ta på alvor de kommentarer som er fremkommet og justere kursen som fram til nå har hatt så mange mangler. Det er tydelig at MDI ikke tenker i de baner, noe som øker risikoen for at Norges miljøforvaltning blir skadelidende og på lang sikt kan komme i et svært uheldig lys.

Av andre påstander som MDI kommer fram med i brevet til NENT, har vi følgende kommentarer til:

- 1) MDI sier at NENT stiller spørsmål om grunnleggende forvaltningsmessige prinsipper og etablert praksis. Det bør NENT uansett ha anledning til å kritisere så lenge disse forvaltningsmessige prinsipper ikke fungerer, dvs. ikke blir fulgt av MDI. Denne forvaltningsmessige praksis er i følge NIVAs brev til NENT av 2.12.2015 basert på EU-regelverk. RF har dokumentert for NENT at dette ikke følges. Eksempel på dette, se nedenfor.
- 2) MDI hevder at de har grundig vurdert alle rapporter, også de fra RF, men at de tolker disse forskjellig. RF har aldri mottatt konkrete svar på våre spørsmål, kun generelle uttalelser som etter RFs oppfatning klart viser at faglige rapporter og akademiske utredninger ikke er vurdert på faglig grunnlag. Påstandene som fremkommer i brevene fra MDI viser etter vår oppfatning mangel på forståelse for hele situasjonen. Det er ikke usannsynlig at dette skyldes mangel på kompetanse om denne type forurensning i MDI.
- 3) MDI kritiserer også NENT for å gå god for RFs påstander, og hevder at NENT ikke har gått grundig inn i de resultater som foreligger. RF har fremlagt alle resultater for NENT, både RF sine undersøkelser og NIVA sine undersøkelser. Det er utidig at MDI hevder at NENT ikke har gjort det som er nødvendig for å trekke sine konklusjoner basert på ren syensing fra MDIs side.
- 4) MDI hevder også at NENT stiller spørsmål med grunnleggende forvaltningsmessige prinsipper og etablert praksis, da man tar opp mulige konflikter når en oppdragstaker som NIVA er betalt av en oppdragsgiver som er forurenseren (AF Decom). Svaret fra MDI på dette er at dette er etablert praksis i hele miljøforvaltningen, og da skal dette tydeligvis være i orden. MDI burde tatt spørsmålet til vurdering, og sett på alternative måter for hvordan dette kan håndteres. Svaret fra MDI viser etter RFs oppfatning at man ikke er villig til å se på kritiske forhold med nye øyne. MDIs bemerkning i denne sammenheng, sammenholdt med det som har fremkommet i denne saken, viser at det er grunn til å avklare om denne form for håndtering av forurensningssaker kan fortsette.
- 5) MDI kritiserer også NENT for å konkludere med at «det er betenkelig at Miljødirektoratet ikke

svarer på relevante spørsmål fra RF». MDI hevder at NENT ikke har grunnlag for å konkludere slik, ettersom NENT aldri har stilt MDI spørsmål om dette. Etter RFs oppfatning viser den fremlagte dokumentasjon klart at MDI ikke svarer på RFs konkrete anførsler; man svarer generelt uten å gå inn i sakene og diskutere dem. I svaret til NENT unnlot MDI å gå inn på de fleste, også viktigste anførselene fra RF. RF tilbakeviste og dokumenterte flere feilaktige påstander i MDIs svar. NENT sine konklusjoner er derfor helt adekvate.

- 6) NENT har også «savnet at Miljødirektoratet uttrykker en aktiv rolle til hva føre-var prinsippet innebærer i praksis. Ut fra føre-var prinsippet mener komiteen det er Miljødirektoratets rolle som forvaltningsorgan å undersøke alternative kunnskapspåstander fra relevante studier». Igjen hevder MDI de har oppgitt at de har vurdert de overvåkingsrapportene som RF er oppdragsgiver for i Vatsfjorden, i tillegg til de overvåkingsrapportene som AF Decom er oppdragsgiver for. RF har som nevnt kun fått overfladiske kommentarer fra MDI, og tilbakevist disse uten at det har avstedkommet noen svar. De fleste kommentarer har RF ikke fått direkte, men via pressen og journalister som har møtt MDI. Dette viser også ensidigheten til MDI.
- 7) RF har aldri mottatt noen konkrete vurderinger fra MDI på RFs overvåkingsrapporter eller akademiske utredninger. Dette fremkommer klart av dokumentasjonen som RF har oversendt NENT. Som en generell kommentar mener MDI at «det er svært bekymringsfullt at NENT trekker så lettvinne konklusjoner som gjelder MDIs vurderinger og myndighetsutøvelse, uten å ha undersøkt nærmere hva som ligger bak. Det ser ut til at NENT går god for RFs påstander uten å ha satt seg inn i sakens kompleksitet, og uten å vurdere alternative synspunkter». Dette er en påstand som ikke er holdbar. NENT har fått fremlagt et svært omfattende materiale, all nødvendig dokumentasjon for å ta sine vurderinger og trekke sine konklusjoner, noe MDI har hatt god anledning til å kommentere. At MDI kommer svært dårlig ut av vurderingen er ikke ensbetydende med at det trekkes lettvinne konklusjoner. RF har hele tiden vist til kompleksiteten og at man derfor burde hatt en mye mer grundig og faglig basert gjennomgang av sakskomplekset fra MDIs side. Hvis det er noen som har trukket lettvinne konklusjoner i denne saken er det MDI som bl.a. ikke har krevd utført skikkelige konsekvensanalyser før overvåkning ble igangsatt og reservasjonsløst basert seg på informasjon fra NIVA og forurenseren AF Decom. Vi viser i denne sammenheng også til NIVAs egen oppfatning om sitt arbeid ovenfor.
- 8) Til sist ber man om et møte med NENT for å diskutere saken. Man ønsker tydeligvis et eget møte for å påvirke komiteen, uten at de andre partene trekkes inn. Det er RFs oppfatning at hvis et slikt møte skal avholdes er det naturlig at også RF også stiller.

Klagen på/til NENT er vel enda en indikasjon på at det har gått prestisje hos MDI i behandlingen av AF Decom saken, og at MDI setter seg selv foran miljøet. Brevet fra MDI til NENT viser klart et forvaltningsorgan som ikke tar til seg synspunkter på egen rolle. Dette samsvarer helt med de erfaringer RF har gjort med MDI.

MDI følger ikke EU regelverk om grunnleggende forvaltningsmessige prinsipper og etablert praksis.

Regelverket krever blant annet at det er gjort en grundig konsekvensanalyse av det som skal skje på basen, at en vet hva det arbeides med, hvilke gifter som skal håndteres, hvordan det skal skje osv. før en starter opp.

Uten denne informasjon vet ikke kontrollørene til tilsynsmyndighetene hva de skal kontrollere, og kontrollen fungerer ikke. De kontroller som er utført på Raunes fra MDI som stort sett ikke har noe å bemerke til virksomheten, har derved ikke hatt et nødvendig kontrollgrunnlag, jf de kontrollreferater som er gjort offentlig tilgjengelige. Det er påfallende at det er nettopp MDI, som skal forvalte dette regelverket i Norge, som ved kontrollgjennomgangen ikke engang har forespurt om dette.

Et konkret eksempel: Når AF Decom rapporterer om sitt første kvikksølvutslipp til sjø i brev av: 4.7.2006 (Bilag 36 i vårt brev til NENT) skriver AF Decom at kvikksølvproblematikken ikke var kjent i industrien når de startet opphugging i 2005. Dette har vi dokumentert er positivt feil, idet omfattende dokumentasjon viser at oljeselskapene anså behandling av kvikksølv som et vanskelig problemområde tilbake i 60 årene. Det er også et paradoks at ConocoPhillips Skandinavia AS, som operatør på Ekofiskfeltet og så langt AF Decoms største oppdragsgiver i avtaler og instruksjoner har stilt strenge krav til rutiner ved behandling av kvikksølv, uten at dette er fulgt opp i praksis av AF Decom. Vi har tilgang på denne dokumentasjonen, og det er påfallende at MDI i sine kontroller ikke har fulgt opp om disse rutinene er fulgt. Det er blant annet strenge krav til behandling av kvikksølvkontaminert stål som ved oppvarming vil utløse kvikksølv damp, at dette må skje innendørs og at det må installeres måleinstrumenter for å registrere kvikksølv dampen. Etter juli 2009 da plattformene kom til mottaksbasen i hele strukturer skjedde oppkutting og oppvarming utendørs uten at det var mulig å forholde seg til de strenge rutiner som ellers var etablert. Det er påfallende at MDI ikke har kommentert eller påtalt dette, selv etter at RF har gjort MDI oppmerksom på forholdet.

Når RF informerer MDI om forskjellige former for forurensning fra basen, blir dette avvist uten at påstandene blir undersøkt.

Et konkret eksempel: Når RF listet opp «kvikksølv i stål» som en av mulighetene og sendte inn dokumentasjon på dette, da skjedde følgende:

MDI sender en e-post til AF Decom og spør om dette har noe for seg?

AF Decom svarer at det har det ikke (Selv om vedkommende hos AF Decom iflg. dokumentert deltagerliste deltok på seminar om denne problematikken før uttalelsen til MDI ble gitt). Hva skjer? MDI avslutter saken.

Det sier seg selv at denne form for saksbehandling fra MDI gjør at systemet ikke fungerer slik som det var tenkt og aldri ville vært godtatt av EU.

Et eksempel på MDIs måte å argumentere på uten å gi svar er:

Signe Nåmdal, som undertegnet MDIs brev til NENT, påstod i artikkel i lokalavisa «Grannar» den 5.4.2013 at det var en rekke feil i Jakob Hattelands (eier av RF) artikkel i samme avis angående situasjonen på Raunes. Hatteland bad derfor i påfølgende artikkel av 17.4.2013 om å få vite hvilke feil

dette var. Det fikk han aldri svar på. I Stavanger tingrett 24.1.2014 ble derfor Signe Nåmdal spurt på nytt om hun kunne fortelle hvilke feil dette var. Det kunne hun ikke, da det var noen av hennes dyktige medarbeidere som hadde fortalt henne at det var slik. Hun lovet i retten å opplyse om hvilke feil det var snakk om og hvem det var hos MDI som hadde sagt det.

RF har fortsatt ikke hørt noe fra Signe Nåmdal eller andre i MDI om dette (ref. artikkel i Stavanger Aftenblad av samme dato, bilag 34 i RF's brev til NENT).

3) Avsluttende kommentarer

RF har i flere år og i flere omganger redegjort for ovennevnte forhold til norske myndigheter, herunder til MDI, Klima- og miljødepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet, uten at dette er tatt hensyn til – og på tross av at denne informasjon bygger på dokumentasjon fra ledende forsknings og utredningsmiljøer i Norge og Danmark (herunder professorer ved NTNU, Universitetet i Bergen og Universitetet i Aarhus). Nå har også NENT i sine vurderinger kommet med kritiske vurderinger av MDIs rolle i Vats- og Yrkesfjorden.

Overvåkingen til NIVA, som er det eneste MDI bygger på, er ikke vitenskapelig fundert, og på grunn av dette blir utslipp av prioriterte stoffer feilanalysert og sterkt underrapportert.

Dette gjør for eks. at de reelle kvikksølvutslipp til sjø, rapportert fra Norge, er mye lavere enn de virkelige utslipp. Norge gir uriktig informasjon til OSPAR og følger ikke sine internasjonale forpliktelser med henhold til null utslipp av kvikksølv innen 2020. Situasjonen i Vatsfjorden er blitt gjenstand for mer og mer interesse i resten av landet, også utenfor landets grenser får vi flere og flere spørsmål, både fra vitenskapelig hold og olje industrien.

Basert på RFs dokumentasjon finnes det ikke tvil om at MDI bryter føre-var prinsippet og grunnlovens paragraf 112 når vurderinger gjøres og beslutninger treffes.

Vi mener på grunnlag av våre fremlagte opplysninger i brevet til NENT viser at det er grunnlag for at MDIs ansatte i denne saken har utvist grov uaktsomhet og uforstand i tjenesten. Det er på tide at statsråden går inn i saken og rydder opp før MDI påfører miljøsakene mer skade enn de allerede har gjort.

Om dette fortsetter uten at statsråden tar tak i problemene vil både miljøet og Norges renommé som et land med et oppegående statsapparat bli skadelidende.

Situasjonen er i dag er at forsknings- og miljø interesser har bedt RF om å oversette all dokumentasjon som vi har sendt inn til NENT. Det første brevet til NENT er allerede oversatt til engelsk og tysk og finnes på overfor nevnte dropbox-link sammen med annen informasjon. RF vurderer å få oversatt resten av kommunikasjonen i saken, men vi vil uansett fortsatt sørge for at situasjonen i Vats- og Yrkesfjorden også vil bli grundig belyst utenfor landets grenser. Media

selskaper undersøker muligheten for å lage TV-dokumentar om det som har skjedd på Raunes.

Informasjonen RF har lagt frem viser klart at det begås grove forvaltnings brudd av MDI. Fjorden og miljøet er svært viktig for oss, så for oss er valget enkelt.

Vi gjør i denne sammenhengen også oppmerksom på at AF Decom har fått utvidet tillatelse til å drive denne opphuggingsvirksomheten også i fjorden, der det ikke engang er et dekke under opphuggingen til å fange opp store deler av giftstoffene. Giftstoffene vil gå rett ned i sjøen og vil ikke bli fanget opp av lenser rundt plattformene eller lekterne. Enkel logikk er tilsidesatt, på tross av at alle berørte offentlige instanser er av RF gjort oppmerksom på inkonsekvensen før høringsuttalelser er gitt, herunder fra klima- og miljøverndepartementet, og forvaltningsvedtak er truffet. Denne saken er som kjent påklaget til Sivilombudsmannen.

RF vil selvsagt helst slippe å bruke tid og penger på å dokumentere MDIs utilstrekkelighet og få en avslutning av saken, og har et konkret forslag til hvordan dette kan løses. Miljøet er allerede påført store skader, men det er fortsatt mulighet til å begrense videre utslipp og utvidelse av skadeomfanget.

Vi håper og tror at en ny ledelse i departementet vil ta nødvendige grep.

V foreslår følgende:

AF Decom har i følge NIVA brukt ca. en ½ million pr år for å få utført NIVAs miljøundersøkelser, vi har de siste årene brukt mye mer for å avdekke de kritikkverdige forholdene, bare NIFES undersøkelsen for 2014 kostet 1,6mill

Siden MDI åpenbart vurderer rapporter betalt av forurenser høyere enn rapporter betalt av den som blir utsatt for forurensningen og departementet så langt har fulgt MDI er det ingen annen utvei enn å få rapportene vurdert av helt uavhengig ekspertise.

RFs eier er derfor villig til å stille et beløp på inntil NOK 2mill til disposisjon slik at det kan foretas en uavhengig granskning av forholdene, som ikke kan avfeies av MDI.

Om statsråden ønsker å øke beløpet for å sikre en grundigere utredning så vil RF bare sette pris på det.

RF forutsetter at granskingen starter så snart som mulig, slik at den kan være ferdigstilt innen 10. desember 2016.

Dvs. en granskning som består av personer med riktig kompetanse og som kan gå gjennom den samlede dokumentasjon i saken for å kunne gi statsråden en anbefaling om hva som nå må gjøres.

Det er også viktig at de politianmeldte forhold blir grundig undersøkt, inklusive MDIs tilbakemeldinger til politi når det gjelder:

- 1) 14. september 2013 utslippet.
- 2) Olje utslippet ved Statfjord C lastebøyen.
- 3) Dumpingen av forurenset asfalt.

Vi har i tilknytning til disse forhold reist spørsmål til MDI som MDI delvis ikke har svart på og delvis svart på en måte som er ufullstendig/inkonsekvent i forhold til faktumet ellers i tilknytning til forholdene. Det er påfallende at MDI også i disse saker gir sin fulle støtte til AF Decom og ikke engang kommenterer dokumentasjon som etter vår oppfatning klart viser at vi står overfor alvorlig miljøkriminalitet.

Det bør også undersøkes om:

- 1) Kvikksølv i stål problematikken.
- 2) Om definering av farlig avfall til vanlig avfall basert på utlekkingsforsøk er behandlet på riktig måte av MDI og AF Decom.

På denne måte bør vi få avklaringer på blant annet:

1. Om den sannsynlige forurensningen er høyere enn utslippsgrensen av prioriterte stoffer satt av MDI?
2. Om overvåknings metodene bestemt av MDI og AF Decom er gode nok til å sikre at evt. utslipp over tillatt mengde blir detektert?
3. Om konsekvensutredningen for opphugging i sjø er basert på korrekt informasjon?
4. Om det er feil i konsekvensutredningen?
5. Om utslippet 14. September 2013 kan ha inneholdt kvikksølv forurensning?
6. Har kvikksølv nivået steget i torsk fra 2009 til 2015?
7. Har kvikksølv nivået steget i krabbe fra 2009 til 2015?
8. Har PCB nivået steget i brosme fra 2009 til 2015?
9. Er det riktig å sammenligne upåvirkede fjorder med påvirkede fjorder?
10. Er utlekkingsforsøkene gjort på riktig måte. Blir kvikksølvulfid innholdig støv sendt til avfallsplassene som vanlig avfall?

RF foreslår at Departementet lager en uavhengig komite av 3 personer:

- 1) En person fra NENT
- 2) En person fra Riksrevisjonen evt. Sivilombudsmannen
- 3) En miljø journalist fra Bergens Tidene eller Aftenposten.
(Disse har etter det vi kjenner til, ikke skrevet om saken på Raunes tidligere.)

og at denne komiteen, i sin tur, utpeker en uavhengig og sterk gruppe til å ta seg av granskningen.

Granskningen bør bestå av 4 personer, der:

- 1) En som har lang politifaglig bakgrunn som etterforsker
- 2) En som har lang erfaring i luftforurensnings problematikk, brukt av luftfilter målinger, kvikksølv målinger etc. i sammenheng med vindmålere, avrenning og god kjennskap til miljøkjemi.
- 3) En som har lang erfaring i marinbiologi og toksikologi.
- 4) En som har lang erfaring i uorganisk kjemi og kjernekjemi.

Ut rederne må mest sannsynlig rekrutteres i utlandet for å unngå spørsmål om uavhengighet i forhold til de som skal undersøkes, siden de bør forstå norsk bør de sannsynligvis rekrutteres i resten av Norden.

En annen forutsetning er selvsagt at disse ut rederne som skal undersøke saken er helt uavhengige av alle involverte parter (RF, MDI, AF Decom og NIVA) inklusive Miljødepartementet.

Blir det reist kritikk av MDI i undersøkelsen, så forutsetter RF at departementet iverksetter nødvendige tiltak mot MDI og bedriften.

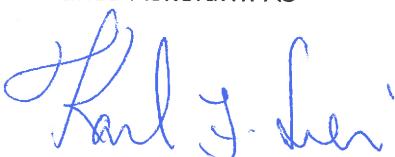
Vi er selvsagt klar over at denne saken er omfattende og kan oppfattes som komplisert. Dette er imidlertid ikke noen grunn til at saken ikke må behandles på en forsvarlig måte i departementet. Unnlattelse av å ta tak i saken vil ha forsterkede skadevirkninger for miljøet.

Vi inviterer departementet til å ta utgangspunkt i et hvilket som helst tema som er vist til i dette brevet, så skal vi fremlegge en fullstendig dokumentasjon som vil underbygge våre påstander i sammenheng.

En annen sak, som vi har påpekt flere steder og så i dette brevet, er at saken har en viktig rettslig side ved at departementet ved ikke å ta tak i de forurensningsmessige sider ved opphuggingsvirksomheten til AF Decom – når MDI selv ikke gjør dette - vil bidra til å neglisjere statspliktreger i grunnloven paragraf 112

Hvis Dere har spørsmål er det bare å ta kontakt med undertegnede.

Med vennlig hilsen
Raunes Fiskefarm AS

Karl Johan Lier
Styrets leder